

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา จะต้องมีการสืบพยานเพื่อให้ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเนื้อหาของการฟ้องคดีนั้นปรากฏแก่ศาล แต่มีสิ่งที่ไม่จำเป็นต้องรับรู้จากพยานบางอย่างก็สามารถนำมาเป็นความรู้ในข้อเท็จจริงเรื่องนั้น เพื่อใช้ในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีได้ สิ่งนั้นก็คือสิ่งที่เรียกกันว่าเป็น "ข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เอง" (Judicial Notice)

ในบทบัญญัติของกฎหมายไทย ได้กล่าวถึงข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เองไว้ในมาตรา 84 แห่งกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งซึ่งบัญญัติว่า "ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกล่าวอ้างข้อเท็จจริงอย่างใดเพื่อสนับสนุนคำฟ้อง หรือคำให้การของตนให้หน้าทีนำสืบข้อเท็จจริงนั้นตกอยู่แก่คู่ความฝ่ายที่กล่าวอ้าง แต่ตัว

(1) คู่ความไม่ต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริง ซึ่งเป็นที่รู้จักกันอยู่ทั่วไป หรือซึ่งไม่อาจโต้แย้งได้หรือซึ่งศาลเห็นว่าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งได้รับแล้ว

(2) ถ้ามีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมายเป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์แต่เพียงว่าตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว"

ข้อเท็จจริงที่ไม่จำเป็นต้องสืบพยานนั้น นอกจากจะเป็นสิ่งที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 84 ซึ่งเป็นเรื่องที่ศาลรู้เองได้ตาม (1) และข้อสันนิษฐานของกฎหมายตาม (2) แล้ว ยังกระจัดกระจายอยู่ในหลักกฎหมายอื่น ๆ หลายประการ เช่น เป็น

ข้อเท็จจริงที่ศาลตรวจเห็นเอง¹ และเรื่องที่คุณความรับ หรือถือว่ารับกัน^{2 3} ในเรื่องข้อเท็จจริงที่ศาลรู้อเองนี้ แต่ละประเทศต่างก็มีหลักเกณฑ์ในการใช้ที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับความเคร่งครัดและพื้นฐานที่มาแห่งระบบกฎหมายนั้น ๆ เป็นสำคัญ ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบจารีตประเพณี (Common Law System) รูปแบบของการพิจารณามักจะเป็นแบบกล่าวหา (Accusatorial System) เช่น ประเทศอังกฤษ หรือประเทศอเมริกาแนวความคิดของระบบนี้ ถือว่าการดำเนินคดีในศาลเป็นเรื่องการต่อสู้ระหว่างคู่ความ ศาลจึงต้องวางตนเป็นกลางซึ่งในหลักเรื่องนี้จึงถือว่าคุณที่ศาลจะรับรู้เองได้นั้นอยู่ในขอบเขตอันจำกัดเท่าที่กฎหมายยอมรับว่าศาลรู้อเองได้เท่านั้นมิใช่ปล่อยให้ขยายความออกไปอย่างไม่มีขอบเขต ข้อเท็จจริงเช่นนี้จึงต้องอยู่ในลักษณะประการใดประการหนึ่งใน 5 ประการนี้เท่านั้น คือ⁴

- (1) เมื่อข้อเท็จจริงนั้นวิญญูชนทั่วๆไปสามารถรู้ได้ทันที โดยมีพิกัดค้นคว้าหาหลักฐาน
- (2) เมื่อข้อเท็จจริงนั้นวิญญูชนพึงทราบข้อเท็จจริงได้ทันที ถ้าเพียงแต่จะค้นหนังสือที่อ้างอิงไว้
- (3) เมื่อข้อเท็จจริงนั้นตกเป็นหน้าที่ของศาลที่จะรับรู้ เพราะเหตุในหน้าที่ราชการ
- (4) เมื่อข้อเท็จจริงนั้นพาดพิงไปถึงวงงานราชการส่วนอื่นนอกจากศาล และสามารถที่ค้นหาได้จากหลักฐานของราชการ
- (5) เมื่อเกิดปัญหาจะต้องตีความกฎหมาย ศาลอาจค้นหาหลักฐานเพื่อประกอบการตีความนั้นได้

¹ ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 88 และ มาตรา 99

² ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 183 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172

³ ดูรายละเอียด "เรื่องที่คุณความรับ หรือถือว่ารับกัน" ใน โอสถ โภคิน, คำอธิบายและเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศในเรื่องกฎหมายลักษณะพยาน (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยสยาม, 2501), หน้า 54.

⁴ โอสถ โภคิน, "ข้อเท็จจริงที่ศาลรู้อเอง", วารสารกฎหมาย 33 (มกราคม 2519):35

เหตุที่ระบบกฎหมายนี้จำกัดข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เองไว้ในขอบเขตที่จำกัดเช่นนี้ นอกจากจะต้องทำให้กฎหมายมีความแน่นอนแล้วยังมีเหตุผลอีกสามประการ คือ เหตุผลประการที่หนึ่ง สังคมยังไม่มีควมมั่นใจในระบบการค้นหาความจริงของศาล ในการที่ศาลจะเป็นผู้ค้นหาความจริงบางอย่างทั้งโดยตัวผู้พิพากษาเองและระบบการศาลทั้งหมด โดยเฉพาะหากเป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในอวงงานของศาล

เหตุผลประเภทที่สอง เนื่องจากระบบการพิจารณาคดีแบบกล่าวหาตามรูปแบบจะเป็นการสู้ระหว่างคู่ความ โดยศาลจะมีบทบาทที่วางเฉยเช่นเสมือนกรรมการ อีกทั้งในการพิจารณาคดีระบบนี้จะมีลูกขุน (jury) เป็นผู้พิจารณาปัญหาข้อเท็จจริงและมีผู้พิพากษาเป็นผู้พิจารณาปัญหาข้อกฎหมาย เมื่อศาลใช้ข้อเท็จจริงใด โดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐาน โดยถือว่าเป็นข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เองแล้วจึงเกิดปัญหาสองประการ คือ ปัญหาประการแรก คือ เรื่องความรู้สึกของผู้อยู่ในกระบวนการกล่าวคือ คู่ความทั้งสองฝ่ายจะเกิดความรู้สึกว่าการต่อสู้กันในกระบวนการคู่ความย่อมมีสิทธิจะนำพยานหลักฐานเข้าสืบได้ ศาลไม่น่าจะมีอำนาจจำกัดสิทธิในการนำพยานเข้าสืบของคู่ความ ซึ่งเป็นสิทธิตามรัฐธรรมนูญ โดยการถือว่าเป็นข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เอง ดังนั้น จึงต้องจำกัดอำนาจของศาลในการใช้ข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เองให้อยู่ในขอบเขตที่จำกัด ปัญหาอีกประการหนึ่งก็คือการที่ศาลมีบทบาทในการพิจารณาปัญหาข้อกฎหมายและลูกขุนเป็นผู้พิจารณาปัญหาข้อเท็จจริง จึงเป็นการแบ่งแยกขอบเขตการใช้อำนาจในการพิจารณาปัญหาข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงออกจากกันอย่างชัดเจน เมื่อศาลใช้ข้อเท็จจริงใดเป็นข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เองจะเท่ากับเป็นการขยายอำนาจของผู้พิพากษาในการพิจารณาปัญหาข้อเท็จจริงเข้าไปในขอบเขตของลูกขุน ดังนั้น หากปล่อยให้ผู้พิพากษาใช้ข้อเท็จจริงใดเป็นข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เองออกไปอย่างไม่มีขอบเขตจำกัดแล้ว จะเป็นการกระทบกระเทือนถึงอำนาจในการพิจารณาข้อเท็จจริงของลูกขุนได้

เหตุผลประการที่สาม คือ เหตุผลที่รัฐต้องการให้บุคคลในกระบวนการพิจารณาสามารถทราบถึงสิทธิและหน้าที่ของตนในการพิจารณาคดี ซึ่งถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานในการจะนำพยานหลักฐานเข้าสืบในกระบวนการพิจารณาว่าข้อเท็จจริงเช่นใดจะต้องนำพยานหลักฐานเข้าสืบและข้อเท็จจริงใดคู่ความไม่ต้องนำเข้าสืบเพราะถือเป็นข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เอง

ส่วนประเทศที่ใช้กฎหมายในระบบประมวล (Codified Law System) รูปแบบของการพิจารณาคดีมักจะเป็นแบบไต่สวน (Inquisitorial System) เช่น ประเทศฝรั่งเศส และประเทศเยอรมัน แนวความคิดของระบบนี้ได้รับอิทธิพลจากศาสนาโรมันคาทอลิก ซึ่งถือกันว่าในวงการศาสนานั้น เมื่อมีผู้ปกครองได้ทราบว่าคุณคนผู้เป็นสมาชิกในสังคมของตนกระทำอันมิชอบ ผู้ปกครองต้องชวนช่วยกันหาความจริง ศาลในระบบนี้จึงถือว่าเป็นตัวแทนของรัฐซึ่งมีอำนาจค้นหาพยานหลักฐานต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางโดยผู้พิพากษาคดีสามารถใช้ความรู้ต่าง ๆ ของศาลเอง เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงให้มากที่สุด กฎเกณฑ์ในการรับฟังพยานหลักฐานไม่ได้ยึดถือหลักเคร่งครัดเช่นเดียวกับหลักเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานในประเทศแองโกลอเมริกัน⁵ แต่แม้ว่าการพิจารณาคดีทั้งสองระบบจะมีหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการรับฟังพยานหลักฐานแตกต่างกันก็ตาม แต่ก็มีความประสงค์ที่จะค้นหาข้อเท็จจริงตามที่เห็นว่าเหมาะสมกับสภาวาการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดและทางปฏิบัติของศาลในประเทศนั้น ๆ เป็นประการสำคัญ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นเรื่องของการใช้ "ข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เอง" ของศาลไทยซึ่งปัจจุบันกระบวนการพิจารณาในศาลไทยจากการศึกษาข้อมูลของนายพรเพชร วิชิตชลชัย ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำกระทรวง (ตำแหน่งในขณะนั้น) ซึ่งทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาความล่าช้าของการพิจารณาคดีในชั้นศาล" พบว่าจากการสำรวจความคิดเห็นของข้าราชการในกระบวนการยุติธรรมและนายความประชากรตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาความล่าช้าของคดีในชั้นศาล คือ เห็นด้วยว่าการดำเนินคดีในศาลชั้นต้นล่าช้าร้อยละ 66.9 การดำเนินคดีในศาลอุทธรณ์ล่าช้าร้อยละ 82.6 และการดำเนินคดีในศาลฎีกาล่าช้าถึงร้อยละ 82.6 ส่วนใหญ่ร้อยละ 86.0 เห็นด้วยว่าควรมีการเร่งรัดการพิจารณาคดีในศาลชั้นต้นให้เร็วกว่าที่เป็นอยู่ร้อยละ 88.8 และร้อยละ 88.0 เห็นด้วยว่าควรมีการเร่งรัดพิจารณาคดีในศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาตามลำดับ — ซึ่งประชากรส่วนใหญ่มีความเห็นว่าผู้พิพากษาเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญเป็นลำดับแรกที่จะเร่งรัดการพิจารณาคดี สาเหตุของการล่าช้าในกระบวนการพิจารณาคดีในศาลนั้นส่วนหนึ่งมาจากการเลื่อน

⁵ Gaston Stefan and Georges Levasseur, Procedure Penale, Dixieme Edition. (Paris:Dallaz,1977), p.24

คดีเพราะยังรวบรวมพยานหลักฐานไม่ได้ครบหรือไม่มีการเตรียมคดีเพียงพอซึ่งเป็นผลมาจากการที่คู่ความต้องทำการสืบพยานในประเด็นข้อพิพาททุกประเด็นทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่สมควรจะรู้ได้เองจากวิญญูชน หรือไม่ก็ตาม อันเนื่องมาจากแนวความคิดของศาลไทยซึ่งเข้าใจว่าศาลควรจะวางตัวเป็นกลางไม่ควรจะใช้ความรู้ของศาลเอง ซึ่งจะทำให้ฝ่ายใดได้เปรียบเสียเปรียบกันอันเนื่องมาจากอิทธิพลของกฎหมายอังกฤษ ซึ่งแทรกอยู่ในระบบกฎหมายของไทยอันแสดงให้เห็นจากตำราต่าง ๆ⁶ เหตุผลอีกส่วนหนึ่งมาจากการที่คู่ความไม่อาจทราบได้ว่าศาลจะรับรู้ได้เองหรือไม่ในเรื่องนั้น ๆ ทำให้ต้องทำการสืบพยานไว้ก่อนเพื่อมิให้ต้องเป็นฝ่ายเสียเปรียบในเชิงคดีเป็นที่น่าสังเกตว่า ข้อเท็จจริงใดเป็นข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เองได้หรือไม่นั้นมีได้มีตัวบทกฎหมายกำหนดไว้อย่างชัดเจนแจ้ง ในการใช้มาตรา 84 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งนั้น จึงได้นำเอาคำอธิบายจากตำราต่าง ๆ ของผู้รู้มาเป็นหลัก ซึ่งในแต่ละตำราก็บัญญัติไว้แตกต่างกันไป จึงทำให้ไม่มีหลักที่แน่นอน อีกทั้งตำราต่าง ๆ เหล่านั้นบางเล่มมีอายุถึง 30 - 40 ปี ซึ่งระยะเวลาดังกล่าวนี้ควรจะได้มีการพัฒนาสิ่งที่เป็นข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เอง ออกไปกว้างขวางกว่าเดิม เพราะเนื้อหาของข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เองนั้นก็มาจากความรู้ในเรื่องปกติทั่ว ๆ ไปนั่นเอง⁷ ดังนั้นความรู้ในเรื่องต่าง ๆ จึงควรจะพัฒนามากกว่าเมื่อ 30 ปีที่ผ่านมา เพราะปัจจุบันการสื่อสารและวิทยาการต่าง ๆ ได้ก้าวหน้าไปอย่างมากอันจะเป็นการช่วยให้การดำเนินกระบวนการพิจารณากระชั้นและรวดเร็วขึ้นอีก แต่แม้ว่าจะเป็นอย่างไอก็ตาม ข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เองนี้ จะนำมาใช้ได้ จะต้องพิจารณาถึงสิ่งต่าง ๆ อีกสี่ประการ ซึ่งผู้เขียนจะขอกล่าวไว้เพื่อเป็นข้อควรพิจารณาแก่ผู้จะศึกษาในเรื่องนี้ต่อไป กล่าวคือ

ประการที่หนึ่ง ข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เองในส่วนของข้อเท็จจริงที่รู้กันอยู่ทั่วไปจะแตกต่างกันในด้านเวลาและสถานที่ เช่นข้อเท็จจริงที่รู้กันอยู่ทั่วไปในศตวรรษนี้อาจไม่ใช่ข้อเท็จจริงที่รู้กันอยู่ทั่วไปในศตวรรษหน้า หรือข้อเท็จจริงที่รู้กันอยู่ทั่วไปในท้องถิ่นแห่งหนึ่งอาจจะไม่เป็นข้อเท็จจริงที่รู้กันอยู่ทั่วไปในอีกท้องถิ่นหนึ่ง

⁶ ประมุข สุวรรณสร , คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์นิติบรรณการ , 2525) หน้า 5

⁷ Charles Tilford McCormic, Handbook of the Law of Evidence. 2d ed. (St.Pual Minnesota : West publishing Co.,1972), p.822

ประการที่สอง ข้อเท็จจริงที่รู้จักกันอยู่ทั่วไปอาจแตกต่างกันในระดับชั้นของสังคม เช่น ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเงินและเศรษฐกิจการคลัง อาจเป็นที่รู้จักกันอยู่ทั่วไปในวงการธนาคารและธุรกิจ แต่อาจจะไม่ใช่ข้อเท็จจริงที่เกษตรกรหรือชาวประมงจะต้องรู้ หรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับนักกีฬาที่มีชื่อเสียงก็อาจเป็นที่รับรู้กันเฉพาะในวงการกีฬาเท่านั้น

ประการที่สาม ผู้พิพากษาอาจจะพิจารณาได้ว่าข้อเท็จจริงใดเป็นข้อเท็จจริงที่ศาลสามารถรับรู้เองได้หากผู้พิพากษาไม่อาจจดจำข้อเท็จจริงนั้นหรือไม่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ผู้พิพากษาอาจกำหนดชั้นตอนที่จำเป็นเพื่อรับรู้ข้อเท็จจริงนั้น ๆ ได้⁸

ประการที่สี่ พยานหลักฐานอาจมีการเปลี่ยนแปลงไปได้ตามความเชื่อและความเจริญของสังคม เช่น ในสมัยหนึ่ง สังคมอาจมีความเชื่อในสิ่งเร้นลับและศาสนา พยานหลักฐานก็จะ เป็นไปตามความเชื่อ จนถึงยุคต่อมาที่พยานหลักฐานได้มาจากบุคคลและวิวัฒนาการมาเป็นพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้เขียนจะได้ทำการวิเคราะห์ในส่วนที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับการใช้ข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เองโดยพิจารณาจากแนวคำพิพากษาศาลฎีกา โดยเปรียบเทียบความคิดเห็นในทางตำรา และหลักเกณฑ์ของต่างประเทศเท่าที่พอจะเปรียบเทียบได้ การวิเคราะห์นี้ผู้เขียนจะพิจารณาข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เองในแต่ละกรณี รวมทั้งพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่อยู่ในข่ายของข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เองตามกฎหมายไทยว่า ศาลมีความคิดเห็นในการรับรู้ในเรื่องนั้นอย่างไรบ้าง รวมทั้งเหตุผลที่ศาลยอมรับทั้งนี้เพื่อเป็นการชี้ให้เห็นปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่ศาลไทยรับรู้เองซึ่งคงพอที่จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจได้บ้าง

---

⁸ G.D. Noke, "The Limit of Judicial Notice." The Law Quarterly Review. 74 (1958) : 66-67.

1.2 วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย

วิทยานิพนธ์นี้ทำการวิเคราะห์ในส่วนที่ที่เป็นปัญหาของการใช้ข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เองของศาลอื่นเป็นผลจากการที่กฎหมายวิธีพิจารณาความของไทยไม่ได้กำหนดวิธีปฏิบัติของศาลและคู่ความไว้โดยชัดแจ้งประการหนึ่ง และจากแนวความคิดเห็นที่แตกต่างกันในการใช้ข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เองของผู้พิพากษา หรือศาลอีกประการหนึ่งอันเนื่องมาจากความเป็นปัจเจกชนของผู้พิพากษาซึ่งทำให้เกิดความไม่แน่นอนในการใช้ข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เอง ซึ่งวัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัยที่ผู้เขียนต้องการ คือ

1.2.1 เพื่อทำการวิเคราะห์ความเห็นของศาลเกี่ยวกับหลักของข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เองว่าศาลไทยยอมรับรู้พยานหลักฐานใดเองบ้าง

1.2.2 เพื่อพิจารณาความแตกต่างของข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เองในคดีแพ่งและคดีอาญาว่าต่างกันหรือไม่

1.2.3 เพื่อต้องการทราบเหตุผล และแนวความคิดเห็นอื่น ๆ ของศาลเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เอง

1.2.4 เพื่อพิจารณำปัญหาบางประการที่เกี่ยวกับการใช้ข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เองของศาลไทย

1.2.5 เพื่อค้นหาวิธีการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เองต่อไป

ทั้งนี้จะได้ทำการเปรียบเทียบหลักเกณฑ์ของต่างประเทศเท่าที่เป็นปัญหา ซึ่งเกิดขึ้นเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เองของศาลไทยโดยเปรียบเทียบกับประเทศอังกฤษ สหรัฐฯ เท่าที่จะเกี่ยวข้อง และมีกฎหมายอยู่

1.3 วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีการวิจัยวิทยานิพนธ์นี้ผู้เขียนอาศัยการอ้างอิงจากคำพิพากษาศาลฎีกา ตำรากฎหมายวารสารและเอกสารอื่น ๆ (document research) ทั้งจากภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ ตลอดจนถึงความเห็นของนักนิติศาสตร์ทั้งของไทยและต่างประเทศ เปรียบเทียบเพื่อสรุปและเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการค้นหาความจริงในศาลไทยต่อไป

1.4 สาระและจุดมุ่งหมายของแต่ละบท

บทที่ 1 เป็นเรื่องบทนำ กล่าวถึงขอบเขตในการทำวิจัยของวิทยานิพนธ์ เพื่อให้ทราบหลักการและความมุ่งหมายอย่างย่อ ๆ ในจุดที่จะทำการเขียนปัญหา

บทที่ 2 เป็นเรื่องของความเป็นมา ความหมายของข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เอง และความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เอง

บทที่ 3 เป็นเรื่องของการใช้ข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เองในกรณีกว้าง ๆ โดยจะกล่าวถึงการใช้ของต่างประเทศตามความคิดเห็นของนักกฎหมายต่างประเทศเปรียบเทียบกับของไทย

บทที่ 4 จะเป็นบทที่กล่าวถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในศาลไทยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรู้ของศาล และแนวทางแก้ไขปัญหา วิธีการพัฒนาความรู้ในส่วนนี้ตามแนวทางของต่างประเทศเพื่อเป็นประโยชน์ต่อศาลไทย

บทที่ 5 บทสรุป และเสนอแนะ จะสรุปปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ผลเสียหายและข้อเสนอแนะปรับปรุงข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นและพัฒนาต่อไป